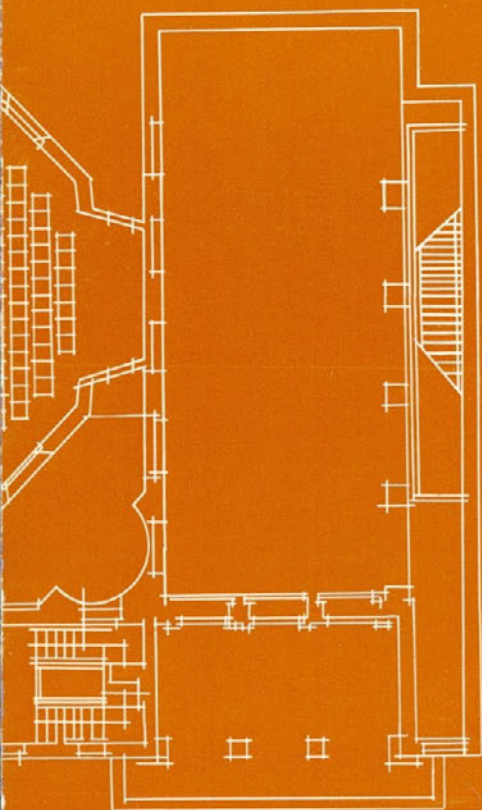

2

ščuke pa ni

3 razvalina življenja

**slovensko
ljudsko
gledališče
celje
sezona
1974/1975**

TONE PARTLJIČ

REŽIJA

SCENA

KOSTUMI

LEKTOR

KREMŽAR, direktor šeste
podružnice radia Center

KREMŽARJEVA, njegova žena,
tajnica redakcije

HELENA; novinarka

KADIVEC, novinar, urednik

MATILDA, napovedovalka

KLANDER, novinar, star borec

KLANDROVA, njegova žena
gospodinja

PETER, praktikant

ŠČUKE PA NI
komedija z nagrado
za posameznika

DUŠAN JOVANOVIČ

META HOČEVARJEVA

ANJA DOLENČEVA

MAJDA KRIŽAJEVA

IVO BAN

MARJANCA KROŠLOVA

ANICA KUMROVA

BOGOMIR VERAS

LJERKA BELAKOVA

STANKO POTISK

MARIJA GORŠIČEVA

BRANKO GRUBAR

Tone Zupan, vodja predstave — Sava Subotič,
šepetalka — Stnako Jost, ton — Stefan Volč,
tehnični vodja — Bogo Les, razsvetljava — Franc
Klobučar, odrski mojster — Ivan Dečman, slikar
— Vera Pristov, frizerska dela — Oto Cerček in
Amalija Palir, vodstvo krojaške delavnice

Kaj naj povem o svoji igri, pravzaprav ne vem. Napisal sem jo, drugi lahko sodijo, komentirajo, kritizirajo, če pa se jim zdi, lahko tudi hvalijo. Nekateri mislijo, da sem domišljav in lažno skromen, če pravim, da mi je skoro vseeno. Vesel sem edino, če radi gledajo in jim ni žal, da so bili v gledališču, kakor meni ni žal, ko preberem dobro knjigo. Igro smo uprizorili že v Mariboru in publika jo je zares izredno sprejela. Začel sem se spraševati, zakaj. Kakor mi je to gódílo, tako se je dvom v srcu oglašal, da je navadno, čeprav ne vedno, kratkotrajna tista literatura, ki je popularna, tista »prava« pa je razumljena šele kasneje, če je res, da bi naj pisatelj hodil pred časom. Toda tudi to je najbrž večkrat le fraza. Kajti podcenjevanje publike bi navsezadnje bilo, če bi hotel pisati tako, da me nihče ne razume. Tega seveda niti ne znam. Vedno sem mislil, da je gledališče tisti kraj, kjer se soočata zares neposredno avtor in publika. So avtorji, ki mislijo (lahko da imajo prav), da publika ni pomembna, pomembna je zvestoba svojemu videnju sveta. Ne vem, če je gledališče zato najprimernejše. Sofoklej in Shakespeare sta pisala o temeljnih resnicah bivanja, toda imela sta na tisoče občinstva. V nobenem primeru se ne morem primerjati z njima, niti nisem nikdar na to pomislil, to je le neke vrste polemika s tistimi, ki pravijo, publika me ne briga.

Ščuke pa ni — gotovo ni velika literatura; kar zadeva umetnost, bi rad napisal vse kaj drugega, kot gledališki človek, pa vem, da je danes taka igra koristna. Mislim, da dovolj korajžno kaže naše napake. In zanimivo, da ljudje radi gledajo napake — drugih in se jim smejejo. Kolikokrat sem sedel v avditorijo naše uprizoritve pa so si ljudje šepetali »ja viš, točno tak je pri nas«. Obenem pa so se oglašali tudi varuhi nekih meni neznanih splošnih vrednot in trdili, da ni prav, da tako govorimo o današnjem času. Stvari, ki jih jaz kritiziram, vendar upam, da z dobrodušnim humorjem, so ja tako neznatne in znane nam vsem, da se tu ni kaj pohujšati. Egoizem, lov za dinarčki, sebičnost, to so napake od nekdanj, danes pa imajo izredno možnost, da nas deformirajo kot ljudi.

Da ni pozitivnega junaka? Ja, kaj pa morem, če ga v taki okolici nisem srečal? Mogoče bi pa vsak od teh »krapov« lahko bil velik človek, toda, kje se je zataknilo, da je tako malo junakov med nami. Mogoče smo pa generacija, ki ni rojena za to, da bi rojevala heroje?

Ko so me spraševali, zakaj ni pozitivnega junaka med temi krapci v radijski podružnici, sem vedno rekel; da mi je žal, saj bi recimo Klander, nekoč junak in partizan, lahko vsekal po mizi. Toda kaj smo naredili z njim? Mogoče bi lahko študent Peter kaj napravil ... Toda saj to ni junaška igra, ampak satirična komedija o nas in potrošništvu.

Tone Partljič

SANDI KROŠL

Je v predstavi Igorja Torkarja »Požar« (režija Juro Kislinger) prejel na letošnjem Festivalu monodrame in pontomime v Zemunu za vlogo Valentina medaljo in diplomu. Festival je meseca aprila priredilo Narodno gledališče Beograd na svoji Sceni v Zemunu. Sodelovanje Sandija Krošla na tem festivalu in priznanje, ki ga je dobil, je hkrati priznanje naši gledališki hiši. Veseli njegovega uspeha mu čestitamo.

Molière

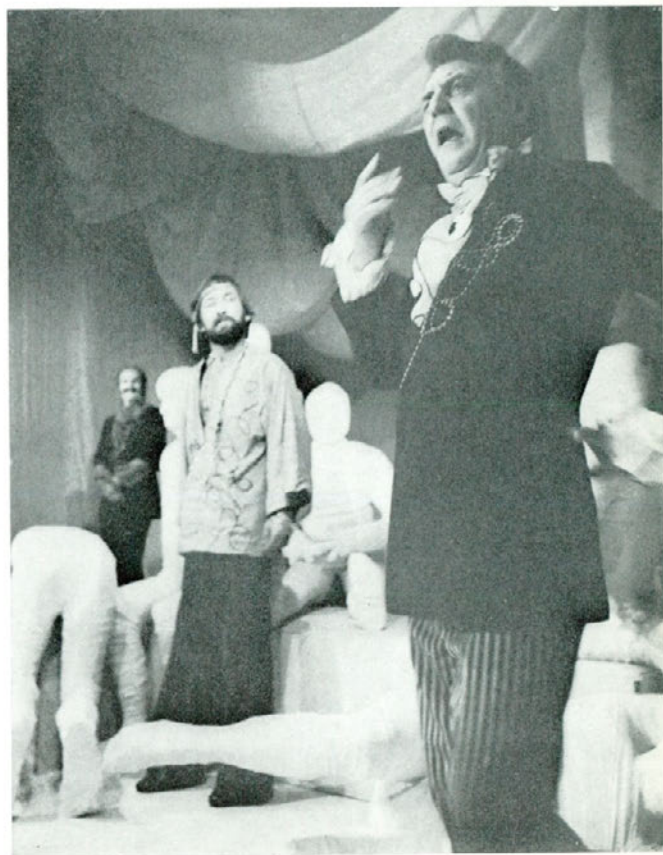
Ljudomrznik

Režija Zvone Šedlbauer

Premiera 27. septembra 1974

**Janez Starina,
Jadranka
Tomažičeva,
Janez Bermež,
Anica Kumrova,
Ivo Ban**

**Ljerka Belakova,
Ivo Ban,
Jadranka
Tomažičeva,
Anica Kumrova,
Pavle Jeršin,
Branko Grubar,
Janez Starina,
Janez Bermež**

**Ivo Ban,
Branko Grubar,
Pavle Jeršin**

FRANC SALEŠKI FINŽGAR

REŽIJA

DRAMATURG

LEKTOR

SCENA

ASISTENT SCENOGRAFA

KOSTUMI

URH KANTE, žganjar, oče

LENČKA, njegova hči

TONA, njegova rejenka

MARTIN, kmet, sosed

FERJAN, kmet, sosed

SIRK, kmet

MICA SLANA, potovka

RAZVALINA ŽIVLJENJA

ljudska drama v treh dejanjih

MIRČ KRAGELJ

JANEZ ŽMAVC

MAJDA KRIŽAJEVA

SVETA JOVANOVIĆ

MIRTA KRULC

VIDA ZUPAN-BEKČIČEVA

PAVLE JERŠIN

JADRANKA TOMAŽIČEVA

JANA ŠMIDOVA

MIRO PODJED

BRUNO VODOPIVEC

JOŽE PRISTOV

NADA BOŽIČEVA

Tone Zupanc, vodja predstave — Sonja Antloga, šepetalka — Stanko Jost, ton — Stefan Volf, tehnični vodja — Franc Klobučar, odrski mojster — Ivan Dečman, slikar — Vera Pristov, frizerska dela — Oto Cerček in Amalija Palir, vodstvo krojaške delavnice

V knjižni izdaji je Razvalina življenja izšla leta 1921, zamisel zanjo pa se je pisatelju rodila mnogo poprej. Prav zato so nekateri postavljali dogajanje v igri v čas pred prvo svetovno vojno. Med prvimi zametki in zadnjo obdelavo snovi je gotovo prišlo do sprememb, ki jih je narekoval povojni čas. Občutljivi pisatelj si je prizadeval, da bi bil stvaren in aktualen, pa je še predobro občutil razmere po prvi vojni, ki niso prinesle nikakršnih socialnih razrešitev. Zadnja redakcija besedila je zabeležila te probleme in jih izpostavila širši družbeni analizi.

Pohlepní občutek za privatno lastnino, ki ga je podpiral razvoj kapitalističnega mišljenja, je prodril v njegovo dramo in čeravno ni v njej revolucionarnih misli Cankarja, njene aktualnosti vendarle ne moremo opustiti (pa četudi bi se nam zdela danes nekoliko naivna) na račun nekih »slikovitih patriarhalnih podob naše vasi«, nekega »izreza iz vsakdanjega kmečkega življenja«. Aktualnosti tudi ne razumemo v smislu nekih »splošnih etičnih načel« ali kot »oživljeno pridigo za preprosto ljudstvo«. Aktualnost tudi ni postavljena le z razvidno podčrtanim sporočilom — alkoholizem je še danes na vasi pogubno zlo, pa glejte, kam to pripelje... Pregledno sporočilo drame, kakor si jo je zamislil pisatelj, dobimo le z upoštevanjem vseh idejnih komponent igre, ki naj govori sama iz sebe.

Zaradi očitane mu pridigarskega tona, ki naj bi ga Finžgar skrnil za originalno govorico kmečkega človeka, pa zavoljo doslednega naglašanja, da je kmet odmaknjen od civilizacije in da živi primitivno življenje, daleč proč od burnega toka družbenih sprememb in revolucionarnih idej, zvezan neposredno le s svojo zemljo in z nepremakljivimi letnimi časi, se je mnogim zdela Finžgarjeva igra zanimiva bolj zaradi originalov, ki jih je pisatelj »kot z enim zamahom izruval iz zemlje«. To je seveda odlika in primera je poklon pisatelju. Od tod do folklore pa je lahko samo še korak. Kite rož na oknih, dekleta in fantje v pisanih narodnih nošah (tudi pri delu), možje možati in s pipo tobaka in potovka s cekarjem in idila bi bila popolna... če ne bi Urh kuhal žganja in če ne bi bilo pijancev... K takemu gledanju in uprizoritvenemu pristopu je premnogokrat pripomogla še misel, da bi kakršnokoli prenapenjanje konfliktne situacije zrušilo dramski lok, ki ne bi prenesel teže socialne drame, ki da je pri Finžgarju v osnovi preprosta in bi se pod težo družbene angažiranosti

sesula sama v sebi. To o prenapenjanju izhaja seveda še iz drugačnega strahu, iz bojazni pred pretiranim verizmom, ki ga Finžgarjev specifičen realizem kajpak zares ne bi prenesel.

Neka usodna determiniranost, kakor jo je poznal naturalizem, pa je nedvomno v Finžgarjevih značajih. Vsakemu je pot dokaj razvidno začrtana že od samega začetka in na tej poti vztraja, četudi drvi v pogubo. Človek se ne more (ne zna ali noče) upreti, zunanje (osvojene) konvencije sveta — patriarhalni vaški red, grunt — mu vladajo. Pozitivnega junaka, zavestnega upornika proti taki prisili ni. Pozitivni junak je zunaj igre, lahko ga slutimo iz zaključkov, ki jih dajejo o sebi pisateljeve osebe. Tona bi lahko bila pozitiven junak.

Tona je prebujena. Z vsakim stavkom zareže vase, pokaže svojo rano, a ne v samousmiljenju. Kadar spregovori, v hipu zaslutimo vso globino njene neraziskane duševnosti in pošastne dimenzije sveta, v katerega je bila vržena in ki jo je primoral, da je vzela dosmrtno breme na svoja ramena. Iz Tone se ne bo nihče ničesar naučil. In vendar govori, svari, uči iz svojih »zaceljenih« izkušenj. Tega ne moremo vzeti kot pisateljevo moralko. Tona je živ dramski lik in ne tezna figura. Njena človečnost ni beg pred lastno zagrenjenostjo in tudi ne samoobramba pred že nekoliko utrujenim samozadoščenjem. Njena človečnost je pristna in se iz pasivnosti trga v aktivno delovanje, čeprav se je njeno življenje že spopolnilo: doživela je ljubezen, rodila mrtvega otroka, nobenih obetov ni, da bi si lahko ustvarila drugačno eksistenco. Ostala bo na kmetiji kot dekla in če bo pridno garala, jo čaka zaslužen preužitek.

Vsi stopijo na svojo usodno pot, eden prej, drugi kasneje. Tono pa je postavil pisatelj pred nas kot končni izdelek, dana je vnaprej, postavljena je zunaj dramskega razvoja in ne vidimo je na koncu, ko pride smrt. Smrt pride šele na koncu, smrti ni na začetku, ni je v sredi in tudi ničesar je ne napoveduje. Hipoma je tu in ko se zastor spusti, gre življenje naprej, ta smrt nas ne straši. Straši nas samo življenje, ki ga ti ljudje živijo.

Urh zamenjuje pohlep po zemlji z očetovsko skrbjo za hčer, Martin se bahavo košati na svojem gruntu, ki ga požira kot grob, Ferjan je vetrnjak in obrnjeni gruntar, zapravljivec. Kaj pa Lenčka? Ali je res samo slepo, poslušno orodje v rokah patriarhalne volje? Ali je res še neizkušen otrok (ali pa jo oče hoče, dela

otroka)? Ko ji oče brani Ferjana in predstavlja Martina ženina, njeni odgovori nikakor niso naivni, modri so, pa četudi pobrani od drugje, iz tujih izkušenj in nauk. Njeni ugovori so prepričevalni, verjamemo jim, pred njo stoji Urh, neizprosni, trd, neklonljiv. Tu ni ovinkanja. Lenčka si lahko izprosi le odlog za možitev.

Ustavimo se za hip pri tem odlogu. Zakaj ta Lenčkina (malce spogledljiva) prošnja potem še Martinu, naj počaka še leto dni, če pa ljubi le Ferjana? Ali je ta prošnja le strah pred očetom, ali pa ji laska, da se še drugi potegujejo zanjo? Lahkomiselno se igra z ognjem. Upanje, da se bo Ferjan spremenil, je jalovo, in čakanje, da se bo oče omečil, je tudi brezplodno. Zakaj se ne upre in ne gre za Ferjanom, kakor je šla nekoč Tona za Martinom, če ga resnično ljubi? ... Toda Tona ni samo preteklost, Tona je večno prisoten strah v hiši. Lenčko bi lahko doletela podobna usoda, strah pred negotovo prihodnostjo, revščino in kaj bodo rekli ljudje, je močnejši. Navsezadnje je Lenčka grun-tarska.

Tako doživijo vsi svojo tragiko. V tem so si vsi v soodvisnosti. Doživi jo še enkrat tudi Tona. Njene hipne jezice, robantenje, trpko razkladanje modrosti niso navsezadnje nič drugega kot nadaljevanje njene usodne poti, ki nikamor ne pelje, ki se vrti v krogu, pa se ji zdi, da mora na koncu hiteti po Martina, da bi ne bila priča še večjemu zlu, da se ta njen krog ne bi razširil in pogoltnil cel svet.

Ko smo si zastavili misel o Finžgarjevi Razvalini kot socialni drami, je bil mišljen predvsem odmik od razgledniško dekorativne »umetnosti«. Gre za vrnitev k Finžgarju, vernost pisatelju, za odrsko verifikacijo zavoljo nedvomne vrednosti, ki jo ima Razvalina kot redka stvaritev iz našega pičlega opusa tako imenovane ljudske igre. Originalnost Finžgarjevih postav naj bo originalnost igralčeve interpretacije (uporabe igralskega materiala), ne pa originalna posebnost določenega okolja, časa ali človeka. Gre za kompleksno pojmovano igro, za sintezo odprtih form realistične igre, ne za folkloro pa tudi ne za zapiranje v psihološke kalupe in temnice. Skriven Finžgarjev optimizem v smislu krščanske moralke se umika pisateljevi umetnosti, njegovi odrski radoživosti in človečnosti, ki je klicala k nujni socialni razrešitvi.

Janez Žmavc

PREGLED PREDSTAV IN OBISKA V SEZONI 1973—74

SKUPAJ PREDSTAV	216
V CELJU	158
NA GOSTOVANJIH	58
SKUPAJ OBISK	64.736
V CELJU	45.845
NA GOSTOVANJIH	18.891

Število predstav in obisk posameznih predstav:

	V Celju		Gostovanja		Skupaj	
	predstav	obisk	predstav	obisk	predstav	obisk
Juro Kislinger: IGRA O ZMAJU	30	10.694	5	2.375	35	13.069
Veno Taufer: PROMETEJ	11	3.007	1	91	12	3.098
A. P. Cehov: UTVA	22	6.258	7	1.819	29	8.077
Bojan Stih zamisel in izbor: Janez Menart, Miroslav Krleža, Anton Aškerc ZA STARO PRAVDO	17	4.701	1	270	18	4.971
Ervin Fritz: KRALJ MALHUS	20	5.744	6	1.619	26	7.363
Igor Torkar: POZAR	16	4.131	6	1.428	22	5.559
Rudolf Franček: CELJSKI GROF NA ZREBCU	21	5.594	6	1.500	27	7.094
Ponovitve: Sofokles: ANTIGONA	2	420	2	449	4	869
T. S. Eliot: UMOR V KATEDRALI			5	1.305	5	1.305
Oton Župančič: VERONIKA DESENISKA	3	1.053	7	3.559	10	4.612
Gombrowicz: IVONA, PRINCESA BURGUNDIJE			12	4.476	12	4.476
Predpremiera za novo sezono Tone Partljič: SCUKE PA NI	1	37			1	37
Anouilh: SKUSNJA ALI KAZNOVANA LJUBEZEN Predstava za abonmaje, gostovanje PDG Nova Gorica	15	4.206			15	4.206

nama

Trgovsko podjetje

Šmarje pri Jelšah

s svojimi številnimi
poslovalnicami
na Šmarskem
in Kozjanskem

aero✧

aero✧

aero✧

PRAVI NASLOV ZA DENARNE ZADEVE

ljubljska banka

PODRUŽNICA CELJE

Gledališki list Slovenskega ljudskega gledališča Celje, sezona 1974—75, št. 2—3. Tone Partljič, Sčuke pa ni. Premiera 11. oktobra 1974 — F. S. Finžgar, Razvalina življenja. Premiera 25. oktobra 1974 — Urednik Janez Žmavc — Fotografije celjskih predstav Viktor Berk — Naklada 1500 izvodov — Cena 2 dinarja — Tisk AERO, kemična, grafična in papirna industrija Celje

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 z dne 30. 9. 1974 oproščeno plačevanja temeljnega davka od prometa proizvodov.

